

บันทึกข้อความ

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
เลขที่รับ.....๖๓๖
วันที่.....๖ ก.พ. ๖๕
เวลา.....๑๕ น.

ส่วนราชการ กลุ่มนโยบายและวางแผนการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน โทร. ๒๑๗๘

ที่ กษ ๐๘๓๗.๐๔/ ๕๘

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เรื่อง ขอส่งสรุปบทเรียน

เรียน ผอ.วผ.

ตามที่กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ได้กำหนดตัวชี้วัดผลงานรอบที่ ๑ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘ เรื่อง ระดับความสำเร็จของการพัฒนาความรู้ ผ่านระบบ e-Training ของกรม ฯ หรือ e-Learning ของ ก.พ. ซึ่งกำหนดให้มีการพัฒนาความรู้ ๒ เรื่อง โดยพัฒนาครบถ้วนตามเงื่อนไขของหลักสูตร ๑ เรื่อง รวมทั้งมีการสรุปบทเรียน ๑ เรื่อง ส่งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ภายในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ นั้น

บัดนี้ ดิฉันได้ดำเนินการอบรม ผ่านระบบ LDD e-Training จำนวน ๒ หลักสูตร เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ประกอบด้วย แหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน และดินดี ชาติไทยรุ่งเรือง ต่อสู้ภัยคุกคามทรัพยากรดินด้วยแนวปฏิบัติเชิงพื้นที่ และได้ดำเนินการจัดทำสรุปบทเรียนในหัวข้อเรื่อง ดินดี ชาติไทยรุ่งเรือง ต่อสู้ภัยคุกคามทรัพยากรดินด้วยแนวปฏิบัติเชิงพื้นที่ ตามเอกสารและประกาศนียบัตรที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

กิตติ ตรีศิริ

(นางสาวกัลยา ดำรงสัจจศิริ)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

เรียน ผอ.วผ.

เพื่อโปรดพิจารณา

(นางสาวกรรณิสา สดุษฎีศิริ)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและวางแผนการใช้ที่ดิน

๕ ส.พ.๖๘

รายงานสรุปการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้/ประชุมเชิงปฏิบัติการ/และเป็นวิทยากร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ...นางสาวกัลยา.....นามสกุล.....ดำรงสัจศิริ.....
ตำแหน่ง...นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ...กลุ่ม/ฝ่าย....นโยบายและวางแผนการใช้ที่ดิน.....
หลักสูตร/หัวข้อเรื่องอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้....ดินดี ชาติไทยรุ่งเรือง ต่อสู้ภัยคุกคามทรัพยากรดินด้วยแนว
ปฏิบัติเชิงพื้นที่.....
สถานที่อบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้.....ระบบเรียนออนไลน์ (LDD e-Training) ของ กรมพัฒนาที่ดิน.....
หน่วยงานที่จัดฝึกอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้...กรมพัฒนาที่ดิน.....
ตั้งแต่วันที่.....๓๑.....เดือน.....มกราคม...พ.ศ.๒๕๖๘...ถึงวันที่.....๓.....เดือน.....มกราคม...พ.ศ.๒๕๖๘.....
เพื่อ ☒ อบรม ☐ สัมมนา ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ ๒ สิ่งที่ได้รับจากการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้

๒.๑ รายงานสรุปเนื้อหาสาระสำคัญในการอบรม/ สัมมนา/พัฒนาความรู้

ทรัพยากรดินเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ให้ธาตุอาหารที่จำเป็นที่ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช ในประเทศไทย ทรัพยากรดินกำลังเผชิญกับปัญหาย่อยสลายที่ส่งผลต่อสุขภาพดิน และการให้ผลผลิตของพืช ซึ่งภัยคุกคามดังกล่าวนี้ ประกอบด้วย ๓ สาเหตุหลัก ๆ ได้แก่ การกร่อนดิน (Soil erosion) ความไม่สมดุลของธาตุอาหาร (Nutrient imbalance) และความเค็มของดิน (Salinity) โดยภัยคุกคามเหล่านี้ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหาร และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม

๑. การกร่อนดิน (Soil erosion): สาเหตุและแนวทางแก้ไข

๑.๑ สาเหตุของการกร่อนดิน จะเกิดขึ้นเมื่อหน้าดินถูกพัดพาหรือถูกชะล้างไปโดยมีปัจจัยหลักๆ เช่น น้ำ ลม กิจกรรมของมนุษย์ ซึ่งการกร่อนดินโดยน้ำจะพบมากที่สุด เมื่อเม็ดฝนตกกระทบหน้าดินจะทำให้เกิดกระบวนการแตกกระจายของเม็ดดิน และเกิดการเคลื่อนที่ของดินไปกับน้ำ ส่วนการกร่อนดินโดยลมจะเกิดขึ้นเมื่อกระแสลมพัดพาอนุภาคดินไปจากตำแหน่งเดิม ซึ่งการกร่อนดินทั้งสองแบบจะส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง และเกิดการทับถมของตะกอนดินในแม่น้ำ แหล่งน้ำ

สาเหตุของการกร่อนดินในประเทศไทย เกิดจากการจัดการดินที่ไม่เหมาะสม มีการไถพรวนบ่อยครั้ง การปลูกพืชหมุนเวียนที่ไม่เหมาะสม การตัดไม้ทำลายป่าบริเวณพื้นที่ลาดชัน ซึ่งความเสี่ยงจะเพิ่มขึ้นเมื่อเกิดฝนตกหนัก หรือสภาพอากาศที่รุนแรงผิดปกติ มีผลต่อโครงสร้างดินถูกทำลายมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นสาเหตุของการกร่อนดินจะเกิดจากธรรมชาติของดิน เช่น เนื้อดิน โครงสร้างดิน ปริมาณอินทรีย์วัตถุ

๑.๒ ผลกระทบของการกร่อนดิน จะส่งผลกระทบต่อเกษตรกร สิ่งแวดล้อม และสังคมโดยรวม ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง เนื่องจากสูญเสียธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืชจากหน้าดิน เกิดตะกอนทับถมในแหล่งน้ำ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ ทำลายระบบนิเวศทางน้ำ และอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำ นอกจากนั้นยังนำไปสู่การเกิดดินถล่ม เสี่ยงต่อโครงสร้างพื้นฐาน การตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิตของมนุษย์

๑.๓ การแก้ปัญหาการกร่อนดิน ต้องเป็นการผสมผสานระหว่างการป้องกันและการฟื้นฟู เช่น การทำขั้นบันไดดิน (Terracing) เป็นเทคนิคการสร้างคันดินตามแนวระดับบนพื้นที่ลาดเอียง ลดการเกิดน้ำไหลบ่า และลดการกร่อนดิน การปลูกพืชคลุมดินในช่วงที่ไม่ได้มีการเพาะปลูก จะช่วยลดการสูญเสียดิน เนื่องจากรากพืชจะ

ช่วยยึดดินไว้ และช่วยปรับโครงสร้างดิน การฟื้นฟูและการปลูกป่า จะช่วยในพื้นที่ที่มีความลาดเอียง และส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ

๑.๔ แนวปฏิบัติการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน เช่น การทำวนเกษตร การไถพรวนแบบอนุรักษ์และการปลูกพืชตามแนวระดับจะลดการรบกวนดิน ช่วยรักษาโครงสร้างดิน และอินทรีย์วัตถุในดิน การใช้เทคนิคการจัดการดินและน้ำอย่างเหมาะสม เช่น การคลุมดิน การปลูกพืชหมุนเวียน การทำชั้นบันได

๒. ความไม่สมดุลของธาตุอาหารพืช (Nutrient Imbalance): ไขความลับสู่ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

๒.๑ สาเหตุของความไม่สมดุลของธาตุอาหาร

ความไม่สมดุลของธาตุอาหาร หมายถึง การที่ธาตุอาหารที่สะสมในดินไม่สม่ำเสมอ หรือปริมาณธาตุอาหารในดินไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช สำหรับในประเทศไทย มีสาเหตุมาจากการใช้ปุ๋ยไม่เหมาะสม การจัดการธาตุอาหารไม่เพียงพอ มีระดับ pH ไม่สมดุล ทั้งธาตุอาหารหลัก และธาตุอาหารรอง ซึ่งความไม่สมดุลของธาตุอาหารจะส่งผลต่อการให้ผลผลิตและคุณภาพของผลผลิต

๒.๒ ผลกระทบของความไม่สมดุลของธาตุอาหารพืช จะส่งผลต่อสุขภาพดิน การให้ผลผลิตของดิน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากมีธาตุอาหารมากเกินไป ส่งผลให้เกิดการชะล้างของธาตุอาหารและไหลลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้น้ำเน่าเสีย ทำให้ดินเป็นกรด และเกิดความเป็นพิษของเกลือ แต่ในทางตรงกันข้าม หากขาดธาตุอาหาร จะทำให้พืชเจริญเติบโตช้า ผลผลิตลดลง และทำให้พืชอ่อนแอต่อการต้านทานโรคแมลง และมีผลต่อความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชชนิดอื่น ๆ

๒.๓ กลยุทธ์ในการจัดการความไม่สมดุลของธาตุอาหารพืช

- การฟื้นฟูความสมดุลของธาตุอาหารต้องอาศัยการจัดการธาตุอาหารพืชที่เหมาะสม การทดสอบดิน (Soil testing) เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญเพื่อให้ทราบว่าในดินมีธาตุอาหารอะไรมากหรือขาดธาตุอะไร ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจในการใช้ปุ๋ย และการใส่ธาตุอาหารเสริมอื่น ๆ ให้พืชได้อย่างเหมาะสม

- การจัดการธาตุอาหารเฉพาะพื้นที่ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใส่ปุ๋ย และลดการสูญเสียธาตุอาหาร ซึ่งแนวทางในการจัดการจะเกี่ยวกับการปรับอัตราปุ๋ยที่ใช้ ช่วงเวลาการใส่ปุ๋ย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของพืชและสภาพดิน

- การใช้เทคนิคการจัดการอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก และการปลูกพืชคลุมดิน จะช่วยปรับปรุงโครงสร้างดิน หมุนเวียนธาตุอาหารในดินเพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารที่จำเป็นต่อพืช

- การปลูกพืชหมุนเวียน และการปลูกพืชผสมผสานจะช่วยแก้ปัญหาความสมดุลของธาตุอาหาร เนื่องจากพืชต่างชนิดกันมีความต้องการธาตุอาหารที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังมีการจัดการดินแบบอื่นๆ เช่น การไถพรวนแบบอนุรักษ์ การจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร วนเกษตร ช่วยส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ของดินในระยะยาว และลดการสูญเสียธาตุอาหารพืชได้เป็นอย่างดี

กลยุทธ์การจัดการธาตุอาหารพืช ต้องพิจารณาแบบองค์รวมและใช้วิธีการเฉพาะที่ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือลักษณะของดิน และความต้องการของพืช และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ดังนั้นนักวิชาการด้านต่างๆ และเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น ควรร่วมกันให้คำแนะนำ และช่วยเหลือเกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม

๓. การจัดการความเค็มของดิน: แนวทางในการป้องกันและควบคุม

ความเค็มของดินเป็นปัญหาที่สำคัญมากต่อการเพาะปลูกในภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงในประเทศไทย

๒.๑ ความเค็มของดิน หมายถึง การสะสมของเกลือในดิน โดยเฉพาะโซเดียม แคลเซียม แมกนีเซียม ในปริมาณมากจนมีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช ซึ่งเกลือเหล่านี้มาจากแหล่งต่างๆ เช่น น้ำชลประทาน แหล่งเกลือหิน และการรุกรานของน้ำทะเล ความเค็มจะส่งผลให้การซึมน้ำและการระบายน้ำลดลง เกิดสภาวะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ความเข้มข้นของเกลือในดินที่สูงจะรบกวนการดูดน้ำและธาตุอาหาร ทำให้เกิดความไม่สมดุลของธาตุอาหาร ส่งผลให้ผลผลิตพืชลดลง

๒.๒ สาเหตุของดินเค็มในประเทศไทย เกิดจากการชลประทาน สภาพภูมิอากาศ และอิทธิพลของน้ำทะเลในพื้นที่ชายฝั่งทะเล การใช้น้ำเค็มรดต้นพืชมากเกินไป จนทำให้เกิดการขังน้ำเค็มในพื้นที่ และเกิดการสะสมของเกลือในดิน

ในกรณีพื้นที่ชายฝั่งทะเล อาจเกิดการรุกคืบของน้ำทะเล หากระดับน้ำทะเลสูงขึ้น หรือน้ำใต้ดินลดลง และมีน้ำจืดไม่เพียงพอที่จะเจือจางเกลือ จะส่งผลให้ดินชายฝั่งทะเลมีความเค็มสูงขึ้น และในบางพื้นที่เกลือก็สัมพันธ์กับหินที่รองรับด้านล่างที่มีเกลือเป็นองค์ประกอบ ซึ่งจะพบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งแอ่งโคราช และแอ่งสกลนคร

๒.๓ แนวทางการป้องกันและควบคุม ใช้แนวทางแบบผสมผสาน ครอบคลุมทั้งด้านการจัดการดิน และน้ำ การชลประทานที่เหมาะสม การให้น้ำที่มีประสิทธิภาพ การใช้ระบบน้ำหยด สปริงเกอร์ ซึ่งจะช่วยลดการสูญเสียดินและลดการขังของน้ำเค็ม

ในดินที่เค็มมากควรมีระบบระบายน้ำใต้ดิน การเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก จะช่วยปรับโครงสร้างดิน เพิ่มความสามารถในการอุ้มน้ำของดิน เพิ่มจุลินทรีย์ที่ทนเค็ม เป็นผลดีต่อการเพาะปลูก การเลือกพืชทนเค็มและพันธุ์พืชที่ปรับตัวให้เจริญเติบโตได้ในสภาพแวดล้อมที่มีเกลือสะสมในดิน การใช้น้ำล้างเกลือโดยการขังน้ำเป็นระยะเวลาสั้นๆ เพื่อให้เกลือที่สะสม ไหล่ผิวดินละลายออกมากับน้ำ แล้วระบายน้ำนั้นออกจากพื้นที่

๒.๔ แนวทางความร่วมมือและการศึกษาวิจัย ต้องการความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกร นักวิชาการเกษตร นักส่งเสริมการเกษตร

- จัดทำแผนที่ดินที่มีผลกระทบจากเกลือที่มีการเก็บข้อมูลดินในพื้นที่ และวิเคราะห์ค่าความเค็ม ซึ่งจะช่วยในการคาดการณ์ว่าจะเกิดดินเค็ม และช่วยในการกำหนดแนวทางในการจัดการให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

- การจัดการในพื้นที่เค็มเล็กน้อย ให้ใช้พืชทนเค็ม เช่น อินผาลัม ทำการยกร่องซึ่งจะช่วยยกระดับให้พืชอยู่สูงขึ้นจากระดับน้ำใต้ดินที่มีเกลือ หมั่นคลุมดินจากเศษวัสดุ เช่น ฟางข้าว ปลูกไม้ผสมรวมกับหญ้าแฝก

- การทำธนาคารน้ำใต้ดิน เป็นวิธีในการรวบรวมน้ำฝนเพื่อเจือจางน้ำเค็ม โดยในหน้าแล้งเกษตรกรจะจัดการระดับน้ำใต้ดิน เพื่อชะลอการเคลื่อนตัวของเกลือไปยังเขตรากพืช ส่วนหน้าฝนจะสร้างคันกันน้ำเพื่อลดการไหลบ่า/น้ำท่วม และกักเก็บน้ำฝน

๒.๒ ประสพการณ์/ประโยชน์ที่ได้รับ/การประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน

☒ ต่อตนเอง

.....ได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มเติมในเรื่องของภัยคุกคามที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรดินของประเทศไทย รวมทั้งแนวทางในการจัดการกับภัยคุกคามด้านต่างๆ.....

☒ ต่อหน่วยงาน / การนำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน

.....สามารถนำความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อพัฒนางานการกำหนดเขตการใช้ที่ดินให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาในพื้นที่ และสามารถใช้อำนาจเพื่อคาดการณ์ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่นำไปสู่การหาแนวทางจัดการปัญหาได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น.....

๒.๓ ปัญหาและอุปสรรคในการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ฯ

.....การอบรมในสำนักงานขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากต้องทำภารกิจอื่นควบคู่ไปด้วย.....

๒.๔ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....คอร์สฝึกอบรมที่เป็นภาษาอังกฤษ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ โดยช่วยให้ผู้เข้ารับการศึกษาได้ฝึกการฟังภาษาอังกฤษ เรียนรู้คำศัพท์ที่เป็นคำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับด้านปฐพีวิทยา ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การเขียนของบประมาณโครงการต่าง ๆ

ลงชื่อ

กัม ทรัพย์

(นางสาวกัลยา ดำรงสัจจิรี)

ตำแหน่ง.....นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ.....

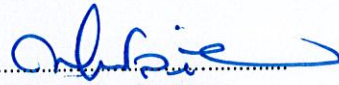
ผู้รายงาน

วันที่...๕...เดือน...กุมภาพันธ์...พ.ศ...๒๕๖๘.....

ส่วนที่ ๓ ความเห็นของผู้บังคับบัญชา

(✓) ทราบ

ลงชื่อ.....

(...นายปรพพล โล่ห์วีรน...)

ตำแหน่ง.....ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน.....

วันที่...๑๐...เดือน...ก.พ. ๒๕๖๘...พ.ศ.

กรมพัฒนาที่ดิน

ขอมอบประกาศนียบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

นางสาวกัลยา ดำรงสังข์ศิริ

ได้ผ่านการฝึกอบรมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ระบบ LDD e-Training

หลักสูตร "ดินดี ชาดีไทยรุ่งเรือง ต่อสู้ภัยคุกคามทรัพยากรดินด้วยแนวปฏิบัติเชิงพื้นที่"
รุ่นที่ 1/2568 : ธันวาคม 2567 - มีนาคม 2568

(ดร.วิศักดิ์ รัตนไชยพล)
อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน

สำเนาถูกต้อง

ปี ๒๕๖๘/๑